

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТУ
ФАКУЛТЕТУ
БЕОГРАД

Право, јавну управу и безбедност

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађену
ДОКТОРСКУ ДИСЕРТАЦИЈУ _____ под називом:

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

„НАСИЉЕ НА ЈАВНИМ СКУПОВИМА И СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА КАО

ПРЕТЊА ПРАВНОМ ПОРЕТКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ“

кандидата: Дипломираног правника Миленка Божовића подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату:

Кандидат је рођен 03.02.1965. године у Рудом, БиХ. Дипломирао на Правном факултету у Сарајеву, 1989. године, а правосудни испит пред Комисијом министарства правде Републике Србије положио је 1994. године. На Факултету за државну управу и администрацију, Мегатренд универзитета у Београду уписује трогодишње докторске академске студије 2011. године.

Према Статуту Факултета за државну управу и администрацију, приликом уписа докторских студија, полагао је 2 диференцијална испита и то: Управно право и Основе система државне управе. У првој години докторских студија положио је 5 испита и то: Методе научноистраживачког рада, Кривично право – општи и посебни део, Јавне финансије и буџетирање, Међународно јавно право и Јавну управу и локалну самоуправу.

Први семинарски рад из предмета Јавна управа и локална самоуправа, на тему: „Децентрализација државне управе“, одбранио је 2011. године. Други семинарски рад из предмета Кривично право на тему „Мере безбедности – медицинског карактера“, одбранио је 2012. године.

Објавио је више стручних радова из области правних наука у референтним часописима са листе Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и зборницима радова са међународних научних скупова, и то:

1. Миленко Божовић, мр Зоранчо Василков, „*Приступање Жандармерије „Удружењу европских и медитеранских полиција и жандармерија са војним статусом ФИЕП“*“, часопис МУП-а Републике Србије „Безбедност“ 03/2009, УДК:351.742(497.11) : 351.742(4), стр. 67-75.

2. Миленко Божовић, „*Међународни стандарди полицијског поступања и примене полицијских овлашћења у Републици Србији“*“, часопис Министарства унутрашњих послова Републике Србије „Безбедност“ 03/2012, УДК: -351.74(497.11) : 341.456, стр. 335-349 .

3. Миленко Божовић, „*Позитивно правна решења и перспективе прикривеног иследника“*“, Европски универзитет Брчко дистрикт, Босна и Херцеговина, Зборник радова међународног научног скупа „Право и изазови XXI вијека“ (ур. Мирко Кулић), 2013., први део, УДК 343.341:343.9.02, стр. 303-314.

4. Миленко Божовић, „*Сузбијање насиља на јавним скуповима и спортским приредбама у европском правном простору“*“, Мегатренд универзитет Београд, Мегатренд ревија, 2014, УДК 343.85:(343.343.3:796.093(4); 343.343.3(4); 349:796(4), стр. 171-186

У професионалној каријери, у периоду од 1984. до 1990. године, обављао је многе одговорне дужности у Министарству унутрашњих послова Босне и Херцеговине, а од 1991. До 2015. године и у Министарству унутрашњих послова Републике Србије, укључујући и дужности команданта Жандамерије и начелника Управе граничне полиције.

Од 2014.године именовани је у чину генерала полиције.

Био је члан више радних групе Министарства унутрашњих послова за измене и допуне Закона и подзаконских аката о МУП-а.

Више пута је лично руководио обезбеђењем већег број јавних скупова и спортских приредби високог безбедносног ризика („Парада поноса 2010“, међународне фудбалске и кошаркашке утакмице репрезентације Србије, фудбалске и кошаркашке утакмице клубова Црвене Звезде и Партизана, политички и протестни јавни и други скупови високог безбедносног ризика)

2. Проблем, предмет и циљеви завршног рада

2.1. Проблем истраживања у докторској дисертацији

Основни проблем истраживања у овој докторској дисертацији посвећен је насиљу уопште и насиљу на јавним скуповима посебно. У научним истраживањима овог проблема веома је значајан одговор на неколико питања која је кандидат обрадио и која су у исто време били и основни проблеми истраживања у докторској дисертацији:

- 1) Који су корени и узроци насиља уопште?
- 2) У којој мери су облици насиља на масовним спортским манифестацијама претња правном поретку?
- 3) Везе организатора и управа клубова и колико се то одражава на насиље?
- 4) Веза политике-криминала-бизниса и спорта са навијачким групама?
- 5) Која су средства најефикаснија за спречавање насиља?
- 6) Какви су капацитети државе за ту борбу и
- 7) Каква су упоредно-правна решења борбе против хулиганизма у развијеним земљама и у региону?

Одговори на ова питања дали су теоријску слику проблема истраживања, али њихова емпиријска примена била је је оптерећена различитим субјективним и објективним тешкоћама које су научно елабориране у овој докторској дисертацији. У том смислу је извршено свеобухватно теоријско-емпиријско истраживање насиља на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама у Републици Србији, чији резултати су значајну за политичко-правну теорију и праксу борбе националних земаља са насиљем на масовним јавним спортским приредбама.

О проблему истраживања постоји несређена научна и стручна литература. Оригинаност предмета истраживања у овој докторској дисертацији огледа се у провођењу студија случаја у низу из којих је понуђена оригинална научна грађа за успостављање савремених стандарда, процедура и поступака у супротстављању и сузбијању насиља на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама. У том смислу, ова докторска дисертације представља пионирски покушај дубљег научног проучавања проблема насиља на масовним јавним, културним и спортским манифестацијама.

Резултати истраживања који су произашли из ове докторске дисертације могу користити свим научним дисциплинама које као предмет истраживања имају феномен насиља односно његову социјолошку, психолошку и правну димензију.

2.2. Предмет истраживања у докторској дисертацији

Предмет истраживања у овој докторској дисертацији јесте насиље на јавним скуповима и

спортским приредбама као претња по безбедност грађана и правни поредак у целини.

Насиље је дефинисано као непожељно, неадекватно, непримерено и забрањено понашања појединаца или групе људи којим се угрожава физички интегритет и достојанство личности као и функционисање целокупне друштвене заједнице. Као такво налази се у бићу многих кривичних дела инкриминисаних у Кривичном законнику Републике Србије.

Данашњи друштвени напредак и функционисање модерних правних држава у свету праћено је изазовима које са собом носе велики број високоризичних јавних скупова чији политички, спортски, културни или синдикални карактер може бити посебан разлог за изучавањем насиља.

Ради потпуније теоријско-емпиријске елаборације насиља на масовним јавним и спортским приредбама, кандидат је предмет истраживања операционализовао на следеће логичке и кохерентне, структуралне чиниоце:

Први структурални чинилац предмета истраживања у докторској дисертацији односи се на социолошко-психолошке аспекте насиља на јавним скуповима, са тежиштем на коренима насиља на јавним скуповима и спортским приредбама у Европи, хулиганизму као екстремном облику насиља на јавним скуповима и спортским приредбама у Републици Србији – као безбедносном изазову, ризику или претњи правном поретку, вези између политике, спорта и криминала са насиљем на јавним скуповима и спортским приредбама и криминално-социолошком профилу навијачких група у Републици Србији.

Други структурални чинилац предмета истраживања посвећен је разматрању међународноправне и упоредноправне регулативе, колизионе норме, као и норме домаћих прописа који регулишу ову материју, са критичким освртом на досадашњи третман у националном законодавству. У реализацији истраживања значајна пажња посвећена је упоредно правним искуствима других земаља у спречавању насиља на масовним спортским приредбама, пре свега, онима где су се облици екстремног насиља прво појавили (Велика Британија, Италија, Белгија).

Трећи структурални чинилац предмета истраживања обухвата нормативни оквир за јавне скупове и спортске манифестација (Устав РС, Закон о кривичном поступку, Закон о спорту, Закон о окупљању грађана, Закон о полицији, Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и други закони, уредбе, правилници и подзаконски акти).

Четврти структурални чинилац дисертације обухвата анализу поступака државних органа у организацији јавних скупова и спортских приредаба повећаног ризика.

Пети структурални чинилац истраживања у докторској дисертацији посвећен је развоју и унапређивању постојећих и увођењу нових начина и метода обезбеђења јавних скупова и масовних спортских манифестација у складу са најбољим стандардима који се примењују у развијеним земљама.

Сврсисходност предмета истраживања огледа се у откривању, објашњавању и научном потврђивању везе између насиља, његовог проузроковања на јавним скуповима, ескалација насиља на спортским приредбама високог ризика, с једне стране и правних механизма за његово спречавање и сузбијање, с друге стране.

Временски, предмет истраживања обухвата период од шездесетих година 20. века до данас.

У *просторном погледу* истраживање је фокусирано на подручје Републике Србије уз нужну анализу искустава на територијама других држава у региону и Европи.

Дисциплинарно, предмет истраживања припада корпусу друштвено-хуманистичких наука, тачније социопсихолошким и политичкоправним наукама, посебно научним дисциплинама социологије насиља, социјалне психологије, политикологије, управног, кривичног и прекршајног права.

1.3. Циљеви истраживања у докторској дисертацији

Општи циљ истраживања у овој докторској дисертацији био је да се укаже на сву сложеност, штетност и последице насиља на јавним скуповима, као и на друштвени значај и оправданост дефинисања облика и начина обезбеђења јавних скупова и спортских манифестација високог безбедносног ризика ради пуне заштите људи, имовине и уставног поретка Републике Србије. Остваривањем овог општег циља истраживања обезбедиће се квалитативан и квантитативан помак у поимању насиља као друштвеног феномена и унапредиће се постојећи фонд научног сазнања у овој области друштвеног живота.

Научни циљ истраживања у овој дисертацији кандидат је структурирао у више нивоа:

Први ниво научног циља била је *дескрипција*, тј. *опис* структуре, метода, начина и средстава за сузбијање насиља и хулиганизма на високоризичним јавним скуповима и спортским приредбама. Овај ниво научног циља, кандидат је остварио аналитичким приступом и увидом у узроке и последице проблема насиља, настојећи да се дође до адекватног модела ефикасног супротстављања насиљу на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама који би био примењив у позитивно правном поретку Републике Србије.

Други ниво научног циља била је *класификација и типологизација* постојеће научне и стручне грађе о насиљу на јавним скуповима и спортским приредбама и блицима супротстављања насиљу.

Трећи ниво научног циља којег је кандидат остварио реализацијом емпиријског истраживања био је *откриће* законитости и правилности поступања полиције у примени овлашћења приликом обезбеђења манифестација високог ризика и *научно објашњење* нормативних, структурних, функционалних и организационих форми сузбијања традиционалних и нових облика насиља на јавним скуповима и спортским приредбама. У процесу научног објашњења, кандидат је истражио узрочно-последичне везе између предузетих мера на јавним скуповима и случајева нарушавања јавног реда и мира у већем обиму. У остваривању овог нивоа научног циља кандидат је емпиријски истраживао класичне примере насиља на јавним скуповима и спортским манифестацијама где је присуство навијачких група евидентно у којима је трагао за сличностима и разликама у насилничком поступању, као и за најефикаснијим облицима, формама, методама и средствима одговора државе, пре свега полиције, на такво понашање.

Крајњи циљ истраживања у овој докторској дисертацији била је *научна прогноза* насилничког понашања на јавним скуповима и спортским манифестацијама у ближој и даљој будућности и *предлог* могућих законодавних решења која ће на флексибилнији, ефикаснији и практичнији начин уредити ову материју у Републици Србији. Основ за научну прогнозу чиниле су идентификоване тенденција и трендови насилничког понашања на јавним скуповима у протеклој четрдесет годишњој пракси, те пројекција нових услова који се стварају у савременом друштву за примену другачијих модалитета обезбеђења јавних скупова и другачијих функционалних метода у борби против хулиганизма. Суштина научне прогнозе у овој докторској дисертацији била је да се на основу досадашњих искустава развију правни модалитети сузбијања насиља, усаврши поступање разних државних органа и других организација које учествују у организацији јавних скупова и спортских приредби, што је кандидат у потпуности остварио у докторској дисертацији.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Полазећи од операционалног одређења предмета и циљева истраживања, хипотетички оквир истраживања у овој докторској дисертацији чине је једна генерална (општа) хипотеза, **пет** посебних и више са њима повезаних појединачних хипотеза истраживања.

Генерална (општа) хипотеза и научна парадигма докторске дисертације, самим тим и научног истраживања, гласила је: „Насиље на јавним скуповима и спортским приредбама представља безбедносну претњу за правни поредак Републике Србије“.

На основу укупних резултата истраживања кандидат је дошао до закључка да насиље на јавним скуповима и спортским приредбама представља безбедносну претњу за правни поредак Републике Србије. У погледу степеновања друштвене опасности ове врсте насиља у Србији, кандидат је узео у обзир новија искуства из одржавања параде поноса 2010. године, искуства из случајева у низу тежег нарушавања јавног реда и мира на утакмицама високог безбедносног ризика као и напад на полицијског службеника познатијег као „случај Трајковић“. У овим случајевима актери насиља су навијачке групе које су користиле хулиганизам као средство свог деловања и манифестовања другачијег погледа на друштво. Интензитет и богатство форми у којима је вршено насиље и недолично понашање на спортским приредбама и јавним скуповима показало је присуство озбиљних претњи по уставни поредак и нормално функционисање државних органа у Србији.

Прва посебна хипотеза гласила је: *Савремени трендови развоја људског друштва захтевају да се константно истражују корени насиља и хулиганизма на јавним скуповима и спортским приредбама и да се успоставља адекватан однос између превентивних и репресивних мера надлежних институција друштва у обезбеђењу јавних скупова и масовних спортских манифестација.*

Појединачне хипотезе уз прву посебну хипотезу гласиле су:

ПХ-1: Што се боље познају корени и узроци хулиганизма, то је ефикаснија борба државе и друштва против овог екстремног облика насиља на масовним јавним скуповима и спортским приредбама.

ПХ-2: Постоји јака веза између организатора јавног скупа, управа спортских клубова и навијачких група у којој они понекада учествују у избору облика насиља.

ПХ-3: Од степена везаности екстремних навијачких групација за одређену политички опцију или политичког лидера зависи њихово насилничко понашање.

На основу резултата истраживања, кандидат је дошао до закључка да се без доброг познавања корена и узрока хулиганизма, не може водити ефикаснија борба државе и друштва против овог екстремног облика насиља на масовним јавним скуповима и спортским приредбама.

Целином резултата истраживања првог структуралног чиниоца предмета истраживања, кандидат је констатовао да се основаност друге појединачне хипотезе уз прву посебну хипотезу не можемо у целости потврдити јер није увек могуће утврдити постојање јаке везе између организатора јавног скупа или управе клубова и навијачких група. Међутим, тиме се не негира чињеница да ова веза заиста постоји у конкретним случајевима које је неопходно посебно испитивати.

Поред тога, кандидат је аргументовано потврдио постојање повезаности одређених навијачких група и политичких партија, као и њихових лидера, што је више пута и јавно манифестовано у нашем друштву. Облици испољавања ове повезаности крећу се од давања вербалне подршке и подстицања на насиље и недолично понашање на јавним скуповима, до њиховог организовања и пружања финансијске помоћи, што је кандидат у дисертацији аргументовано доказао.

Друга посебна хипотеза у овој докторској дисертацији гласила је: „*Да постојећи међународни правни акти пружају довољну основу за изградњу ефикасног правног система у Републици Србији у области борбе против насилничког понашања на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама.*“

Појединачне хипотезе уз другу посебну хипотезу гласиле су:

ПХ-1: Што је број превентивних мера на спречавању насилничког понашања предвиђених

међународним правним актима већи, то су веће могућности да се у законским решењима и појединачним актима обухвате сви облици и карактеристични случајеви насиља на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама.

ПХ-2: Врсте и строгост позитивним законима прописаних превентивних и репресивних мера и политичка одлучност главних актера у Републици Србији у њиховој примени утичу на генералну и специјалну превенцију насилничког понашања на јавним скуповима и масовним спортским приредбама.

Општи значај међународних и регионалних правних инструмената, према мишљењу кандидата, огледали су се у њиховом свеукупном утицају на новелирање постојећих законских решења у делу који се односи на увођење превентивних мера у сузбијању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и јавним скуповима. Због тога је Република Србија у супротстављању савременим облицима хулиганизма и насиља на спортским манифестацијама донела посебну правну регулативу која је усклађена са правном регулативом у овој области у развијеним земљама Европске Уније. Сумирајући резултате овог дела докторске дисертације, кандидат је на аргументован начин потврдио другу посебну хипотезу и обадве појединачне хипотезе које су је објашњавале.

Трећа посебна хипотеза у докторској дисертацији гласила је: *Улога државних органа и других организација у сузбијању насиља на масовним јавним скуповима и спортским приредбама је у основи добро регулисана, али у практиковању поступања надлежних државних органа долази до одступања од примене одредаба правних аката и до преплитања надлежности на релацији: организатор јавног скупа - служба физичко-техничког обезбеђења (редарска служба) - органи безбедности - управа клубова - службена лица.*

Појединачне хипотезе уз трећу посебну хипотезу гласиле су:

ПХ-1: Што су надлежности организатора јавних скупова, органа безбедности и службена лица управа клубова јасније и прецизније уређене у законским, подзаконским и нормативним актима, то је боља и ефикаснија практична примена њихових овлашћења приликом заједничког поступања на сузбијању насиља на јавним скуповима и масовним спортским приредбама.

ПХ-2: У постојећим законским решењима не постоји чврста веза у поступању државних институција у управном, прекршајном и кривичном поступку по насилним делима почињеним на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама која би омогућила да се налази, закључци, белешке, извештаји и докази из једног поступка користе у другом поступку.

ПХ-3: Иако је функција полиције у кривичном поступку на задовољавајући начин регулисана Законом о кривичном поступку, ипак се она своди на спречавање и сузбијање криминалне активности учинилаца насилних дела, а њене спољне манифестације огледају у превенцији насилничког криминалитета и у репресивном деловању на сузбијању кривичних дела насиља на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама.

ПХ-4: Што су овлашћења полиције у вршењу надзора над извршавањем закона о окупљању грађана, јавном реду и миру и спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама прецизнија, то је и деловање полиције, тужилаштва и суда у спречавању насилничких дела и прекршаја на јавним скуповима и спортским манифестацијама, ефикасније.

Кандидат је резултатима проведених истраживања потврдио претпоставку да прецизније дефинисање обима и садржаја надлежности органа који учествују у сузбијању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и јавним скуповима, позитивно утиче на њихову ефикасност. Такође, потврђено је да прецизно дефинисање овлашћења код вршења надзора у примени релевантних законских и подзаконских прописа доприноси ефикаснијем деловању полиције у спречавању кривичних дела и прекршаја, њиховом откривању, прогону и кажњавању, чиме је у потпуности потврђена трећа

посебна хипотеза истраживањ и уз њу везане четири појединачне хипотезе истраживања.

Четврта посебна хипотеза у дисертацији гласила је да: „Упоредно-правна искуства других земаља у спречавању насиља на спортским приредбама су различита од земље до земље, што зависи од укупног степена развоја тих земаља, традиције и културе понашања на масовним скуповима“.

Резултатима истраживања кандидата потврђено је да су искуства других земаља у спречавању насиља на спортским приредбама различита од земље до земље, што је у значајној мери повезано са укупним степеном развоја тих земаља, традицијом и културом понашања учесника на масовним скуповима, чиме је потврђена четврта посебна хипотеза истраживања у овој докторској дисертацији.

Пета посебна хипотеза истраживања у докторској дисертацији гласила је: „За заштиту државног поретка и елиминисање узрока хулиганизма на масовним јавним скуповима и спортским приредбама неопходно је имати јасну стратегију, акционе планове, савремене законе и посебно организоване и припремљене снаге полиције и тужилаштва“.

Појединачне хипотезе уз пету посебну хипотезу гласиле су:

ПХ-1: Ефикасна борба против насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама захтева јасну стратегију, акционе планове, посебну организациону јединицу полиције и посебно одељење тужилаштва.

ПХ-2: Савремени трендови у насилничком понашању и деловању на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама захтевају доградњу законских прописа у погледу избора, како превентивних, тако и репресивних мера, дефинисање нових прекршаја и кривичних дела, уз јасно разграничавање улога свих субјеката у систему организовања јавних скупова и спортских приредаба.

Резултати истраживања у дисертацији потврдили су претпоставку да је за савремене облике борбе против насиља на масовним јавним скуповима и спортским приредбама неопходно донети посебне стратегије, акционе планове и успоставити посебну организацију полиције и тужилаштва.

Да би се то могло постићи, неопходне су измене и допуне постојећих законских и подзаконских решења у одређеним сегментима правног регулисања насиља и недоличног понашања на јавним скуповима и спортским приредбама.

Уважавајући савремене трендове у овој правној области може се са сигурношћу констатовати да је ова хипотеза у потпуности потврђена. Наиме, резултати истраживања у докторској дисертацији потврдили су претпоставку да је постојећи систем законских и подзаконских решења у Србији неопходно додатно квалитативно унапредити кроз осавремењивање постојећих и увођење нових превентивних и репресивних мера према носиоцима хулиганизма на масовним јавним и спортским манифестацијама.

Поред тога, резултати истраживања су потврдили да је неопходно постојећи каталог прекршаја и кривичних дела проширити новим инкриминацијама којима ће се прецизирати зона недозвољеног, дакле кажњивог понашања на масовним јавним, културним и спортским манифестацијама.

4. Кратак опис садржаја

У првом делу дисертације утврђен је методолошки оквир докторске дисертације. Дефинисани су проблем и предмет истраживања, одређени циљеви истраживања, постављене су хипотезе од којих ће се полазити у истраживању, утврђене методе истраживања и наведени очекивани резултати и научни допринос.

У другом делу докторске дисертације разматран је социолошко-психолошки аспект насиља на јавним скуповима, са аспектом на корене насиља, затим хулиганизам као екстремни облик насиља, насиље на јавним скуповима у Републици Србији, веза између политике, спорта и криминала као и

профил навијачких група у Србији.

У трећем делу докторске дисертације разматрана је међународно-правна регулатива, колизионе норме као и норме домаћих прописа који регулишу ову материју, са критичким освртом на досадашњи третман у националном законодавству.

У четвртном делу докторске дисертације истражени су нормативни оквири за јавне скупове и спортске манифестација у Србији (Устав РС, Закон о кривичном поступку, Закон о спорту, Закон о окупљању грађана, Закон о полицији, Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и други закони, уредбе, правилници и подзаконски акти).

У петом делу истражена је улога државних органа власти, са тежиштем на улози законодавне, извршне и судске гране власти, те описан положај и улога појединих државних органа у апарату власти, а потом положај и улога полиције у обезбеђењу масовниј јавних и спортских манифестација. Значајна пажња посвећена је анализи поступака државних органа у организацији јавних скупова и спортских приредби повећаног ризика.

У шестом делу докторске дисертација обрађена су упоредно-правна искуства у спречавању насиља на спортским приредбама у земљама у региону. У реализацији истраживања не могу се занемарити искуства других земаља. У докторској дисертацији извршена је анализа ове проблематике у земљама где су се облици екстремног насиља прво појавили (Велика Британија, Италија, Хрватска, Немачка и др.).

У седмом делу дисертације понуђене су препоруке за стварање правног оквира за спречавање насиља на спортским приредбама и јавним скуповима у Републици Србији.

5. Остварени резултати и допринос:

Научна оправданост истраживања у овој докторској дисертацији огледа се у давању очигледног доприноса употпуњавању фонда научног сазнања о комплексном проблему насиља на јавним скуповима. Осом тога, резултати истраживања у овој дисертацији пружили су значајан допринос у проналажењу нових метода и начина борбе против хулиганизма као облика угрожавања правног поретка Републике Србије. Научна оправданост предметне теме огледа се и у конкретном научном доприносу у проучавању појавних облика и начина вршења насиља, као и облика супростављања испољеним облицима насиља од стране надлежних субјеката друштва.

Научни допринос ове докторске дисертације огледа се у провођењу свеобухватног теоријско-емпириског истраживања чији резултати ће бити од користи научним, образовним и државним институцијама и употпуњавању научне грађе из ове области, на један оригиналан и по примењеним студијама случаја у низу препознатљив начин.

Отуда, резултати истраживања у овој докторској дисертацији представљају солидну основу за будућа научна истраживања назначених инкриминација и биће од користи за конципирање наставних планова и програма образовних установа у делу који је посвећен насиљу, посебно насиљу на масовним јавним и спортским манифестацијама.

Друштвена оправданост истраживања је повезана са његовом научном оправданошћу. Истраживање у овој докторској дисертацији има своју друштвену оправданост, указујући на озбиљан проблем хулиганизма у друштву. Последице ових деликата манифестују се у угрожавању живота људи и њихове имовине. Посебан друштвени допринос истраживања огледа се у томе што оно нуди добру научну и стручну основу за доградњу правне регулативе у области предмета докторске дисертације, која ће помоћи да се на савремен и ефикасан начин заштити правни поредак земље у целини.

У стручној литератури и судској пракси о кривичним делима у којима је инкриминисан штетна делатност насиља на јавним скуповима и масовним спортским манифестацијама постоје различита и често супротна становишта. За решавање тих дилема и за усклађивање инкриминисаних дела са

стандардима развијених земаља, резултати истраживања у овој докторској дисертацији могу бити од значајне користи.

Важан друштвени допринос ове докторске дисертације очекује се и у области доградње студијских програма средњошколских и високошколских установа у област објективнијег сагледавања проблема насиља на масовним јавним, културним и спортским манифестацијама.

Резултати истраживања могу бити од користи и за специјалистичке курсеве, као и за за осавремењавање студијских програма мастер и докторских академских студијх.

Осим тога, истраживање може дати пуни друштвени допринос у процесу обављања редовних послова полиције, тужилаца и судија у предметима који се односе на хулиганизам. Друштвена оправданост предметне теме огледа се у чињеници да друштво од надлежних институција очекује енергичнију борбу против те врсте криминала, па самим тим и у доказивању инкриминација у вези са тим делима, што је претпоставка за успешно покретање и окончање кривичног поступка.

Значајна друштвена оправданост резултата истраживања у овој докторској дисертацији огледа се и у пружању стручног доприноса професионалцима који се баве сузбијањем деликата насиља, јер сазнања добијена овим истраживањем могу искористити за изналажење адекватних превентивних, али и репресивних метода којима се неутралишу фактори који утичу на развој и одржавање хулиганизма.

6. Закључак

1) Докторска дисертација под називом: „Насиље на јавним скуповима и спортским приредбама као претња правном поретку Републике Србије”, кандидата Миленка Божовића урађена је у складу са одлуком о одобравању израде дисертације. Кандидат је тему обрадио на 294 стране текста, при чему 274 страна чине излагања о проблему и предмету истраживања.

2) Тема докторске дисертације је сложена и мултидисциплинована и припада пољу друштвенохуманистичких наука, научној области права, ужој научној области кривичног права и социолошкокриминолошких наука, тежишно научним дисциплинама кривичног права, криминологије и психологије криминала. У теоријско-емпиријском смислу, тема докторске дисертације није била у нас довољно научно обрађена, а недостајао јој је и адекватно дефинисан категоријално појмовни систем.

3) Због наглашене потребе за организованим супротстављањем нарастајућем хулиганизму, резултати истраживања саопштени у овој докторској дисертацији могу бити добра основа за доградњу правног система у овој области и за ефикасну реализацију превентивне и репресивне делатности, као и реактивне и проактивне активности друштвене заједнице у сузбијању насиља на масовним јавним, културним и спортским манифестацијама. Отуда, ова докторска дисертација представља самостално и оригинално научно дело кандидата.

4) Дисертација је писана коректним језиком науке, јединственим и јасним стилем уз мање тешкоће које су неизбежни пратилац овакве врсте истраживања. Дисертација садржи адекватну и кохерентну научну апаратуру, укључујући фусноте, најважније изводе, кључне речи, као и списак литературе коришћене приликом израде дисертације. Одабрана литература и извори су примерени потребама рада како по квалитету садржаја, тако и по обиму. Коришћени извори дали су довољну основу за битна закључивања о проблему и предмету истраживања, као и за доказивање постављених хипотеза. Изворе и литературу кандидат је правилно и вешто користио, што се види из чињенице да је постављене хипотезе ваљано конфирмирао.

5) Будући да борба са хулиганизмом чини један од услова здравог и сигурног друштва, како на националном тако и на међународном нивоу, Комисија за оцену завршног рада сматра да би резултати истраживања у докторској дисертацији могли да пружи многе одговоре на сложена питања насиља и организованог одговора друштва на насиље на масовним јавним и спортским манифестацијама.

6) Из научне оправданости докторске дисертације произилази и њена друштвена оправданост која се огледа у намери кандидата да кроз коректну теоријску разраду и упоредну анализу пружи значајну помоћ надлежним државним органима у заснивању и практичном остваривању ефикаснијег и функционалнијег система заштите од савремених облика насиља на масовним јавним и спортским манифестацијама. Управо, полазећи од научне заснованости и друштвене оправданости предмета докторске дисертације, Комисија сматра да дисертација у наведеној садржини и форми испуњава услове да буде прихваћена за јавну одбрану.

7) Имајући у виду наведене аргументе, Комисија за оцену докторске дисертације, сходно захтевима постављеним у упутству за израду завршних радова на студијама другог и трећег степена, сматра да је докторска дисертација под називом „Насиље на јавним скуповима и спортским приредбама као претња правном поретку Републике Србије”, оригинално и самостално научно дело кандидата Миленка Божовића и да садржи наведене научне доприносе, те предлаже наставно-научном већу Факултета за право, јавну управу и безбедност, Мегатренд универзитета у Београду да донесе следећу

О Д Л У К У

1. Констатује се да је приложена докторска дисертација подобна за јавну одбрану.
2. Кандидат Миленко Божовић ће јавну одбрану докторске дисертације обавити пред комисијом у саставу у којем је утврђивана њена подобности за јавну одбрану, по прописаној академској процедури.

Место и датум:
У Београду, 12.01.2016. године

Чланови Комисије за оцену завршног рада:

1. проф др Срето Ного, ФПЈУБ, ментор

2. проф др Неђо Даниловић, ФПЈУБ, члан

3. проф. др Саша Кнежевић, ПФ Ниш, члан